

Il Plan d'instrucziun 21

«Acquistar betg mo savida, mabain er la cumpetenzza da l'appplitgar»

■ **Sco mintga plan d'instrucziun fin uss descrita er il Plan d'instrucziun 21 l'incumbenza che la societad dat a la scola. El fixescha tge furmaziun che la scola populara duai intermediar a la proxima generaziun. Il Plan d'instrucziun 21 serva sco compass che sustegna las personas d'instrucziun tar la planisaziun da l'instrucziun.** Per l'emprima giada en l'istorgia da la Svizra han tut ils 21 chantuns tudestgs e plurilinges il medem plan d'instrucziun. Il Plan d'instrucziun 21 coordinescha in cun l'auter ils cuntengs da la scola populara; el na mida dentant betg fundamentalmain la scola.

En il chantun Grischun restan ils cuntengs ed ils roms per gronda part ils medems. Il nov plan d'instrucziun guarda pli fitg che las scholaras ed ils scolars n'acquistan betg mo savida, mabain sappian er appplitgar questa savida (orientaziun a las cumpetenzas).

Il Plan d'instrucziun 21 resguarda ultra da quai svilups socials: Da nov vegnan introduccids sin il stgalim primar ils roms «etica, religiuns, cuminanza» e «medias ed informatica». Sin il stgalim secundar I vegnan amplifitgads ils roms «orientaziun professiunala» e «medias ed informatica».

L'impurtant en furma concisa

Tge è in plan d'instrucziun?

In plan d'instrucziun definescha tge che

scolaras e scolars emperdan en mintga rom ed en mintga ciclus. El vala sco basa per sviluppar medes d'in-

strucziun, el è in instrument da planisaziun per personas d'instrucziun sco er per la scolaziun e la furmaziun supplementara da personas d'instrucziun. A medem temp mussa il plan d'instrucziun a scolars, a manaschis d'empredissadi u a geniturs tge ch'uffants e giuvenils san e co ch'els en capabels da nizzegiari ed appplitgar quella savida suenter mintga stgalim da scola.

Co è il Plan d'instrucziun 21 organisat?

En general en ils plans d'instrucziun d'ozendi organisads tenor stgalim da scola; la partiziun dals stgalims variescha dentant da chantun tar chantun. Sin plaun naziunal han ins per questa raschun defini trais ciclus ch'en cumpatibels cun ils stgalims da scola en ils chantuns: scolina e 1./2. classa, 3.-6. classa e 7.-9. classa.

Er en il chantun Grischun s'accordan ils roms cun ils plans d'instrucziun actuals en ils chantuns ed integreschan la situaziun actuala dal svilup professiunal-didactic. Il nov Plan d'instrucziun structuretcha ils roms en sis champs: linguas - matematica - natira, uman e societad - art ed activitads expressivas - chant e musica - moviment e sport. Ultra dals sis champs cumpiglia il plan d'instrucziun dus mo-

Per l'introducziun dal nov plan d'instrucziun è vegni concepi in vast material d'instrucziun.

1. ciclus Scolina e 1./2. cl. stgalim primar	2. ciclus 3. - 6. cl. stgalim primar	3. ciclus 1. - 3. cl. stgalim secundar I
Rumantsch	Tudestg	Englais
		Franzos/talian
Matematica		
Natira, uman e societad (1./2. ciclus)		Natira e tecnica (fisica, chemia, biologia)
		Economia, lavur e tegnaichasa (cun economia da chasa)
		Spazis, temps e societads (geografia ed istorgia)
		Etica, religiuns, cuminanza (cun dumondas da la vita)
		Art ed activitads expressivas: Art figurativ / Art textil e tecnic
		Chant e musica
		Moviment e sport
	Medias ed informatica	
		Orientaziun professiunala
		Furmaziun per in svilup persistent
		Cumpetenzas transversalas Cumpetenzas personalas, socialas e metodicas

Ciclus, champs ed incumbensas interdisciplinaras en survista.

duls cun incumbensas interdisciplinaras: medias ed informatica - orientaziun professiunala. Plinavant en da resguardar entaifer ils singuls champs e moduls ils dus suandants aspects: las cumpetenzas transversalas (personalas, socialas e metodicas) - il svilup persistent sco idea directiva (en politica, ambient, societad e.a.).

Per la fin da la 2. classa primara, da la 6. classa e da la scola populara vegnan pretendidas cumpetenzas fundamentalas (standards naziunals da furmaziun) per tut las regions linguisticas en la lingua da scola, las linguas estras, en matematica ed en las ciencias naturalas. Quellas en er la basa per il Plan d'instrucziun 21.

Cumpetenzas

Il Plan d'instrucziun 21 descrita en furma da cumpetenzas tge che las scholaras ed ils scolars emperdan durant la scola populara. Per sviluppar ina cumpetenzza basegni trais chaussas:

Vulair: Esser pront, avair la tenuta e mussar engaschi per acquistari ed appplitgar savida e capacitat.

Savair: Savida e chapientscha che jau dovrel per schliar in pensum. Analisar e estructurar infurmaziuns tutga er latiers.

Savair far: Capacitat ed abilitad da nizzegiari ed appplitgar la savida a moda pratica per uschia pudair schliar il pensum.

En il Plan d'instrucziun 21 vegn il focus mess pli ferm sin la cumbinaziun e l'applicaziun da savida sco er da capacitads ed abilitads.

En in'instrucziun ch'è orientada a las cumpetenzas en las personas d'instrucziun centralas. Per l'ina creeschan ellas sa basond sin metodas retschas da lecziuns cun bler cunteng ed in ambient d'emperdar multifar; per l'autra mainan ellas la classa e sustegnan las scholaras ed ils scolars en lur emperdar cun savida pedagogica e didactica dal rom.

Cumpetenzas da basa ed incumbensa dal ciclus

Sin l'emprim plaun da structuraziun en ils sis champs dividids en champs da cumpetenzza. Quels s'orienteschan ad abilitads / inschigns (p.ex. tadlar, leger, discurre, scriver en las linguas) u a temas / enconuschientschas (p.ex. cifra e variabla en matematica). Tar mintga champ da cumpetenzza (resp. activitad/tematica) vegnan formuladas cumpetenzas e vegn preschenta ses svilup.

Per mintga cumpetenzza vegn il svilup da la savida e da la capacitat descrit en stgalims. Il Plan d'instrucziun 21 numna

latiers per mintga ciclus las cumpetenzas da basa. Quellas inditeschan ils stgalims da cumpetenzza che las scholaras ed ils scolars duain cuntanscher fin la fin dal ciclus. Els cuntanschan las cumpetenzas da basa en il decurs dal ciclus en differents muments. Bleras scholaras e blers scolars lavuran alura vi dals stgalims da cumpetenzza continuan.

L'incumbensa dal ciclus definescha vi da tge stgalim da cumpetenzza ch'i sto vegnir lavurà a moda lianta en tge ciclus. Las scholaras ed ils scolars ston survegnir la pussaivladad da lavurar vi dals stgalims da cumpetenzza che surpasan las cumpetenzas da basa che tutgan tar l'incumbensa dal ciclus.

Tge è nov? Tge resta tuttina?

La scolina sco part integrala dal nov plan d'instrucziun

Il Plan d'instrucziun 21 è concepi tenor differents roms. El mussa co che las cumpetenzas vegnan acquistadas da la scolina fin la fin da la scola populara. Il svilup da cumpetenzas vegn da nov structurà e declerà tenor roms davent da la scolina.

L'instrucziun en l'emprim ciclus s'orientescha dentant sco fin qua fitg ferm al svilup dals uffants. Ella promova il svilup motoric, la percepsziun, l'orientaziun temporal e spaziala, la fantasia e la creativitad sco er la lingua e las pussaivladads da s'exprimer dals uffants. En scolina dal Plan d'instrucziun 21 è il giugar anc adina ina part centrala da l'emperdar.

Didactica e libertad metodica

Perquai ch'il Plan d'instrucziun 21 prescriba ils cuntengs dal rom a moda main impegnativa, è la tscherna dals cuntengs didactics tras las personas d'instrucziun tant pli impurtanta. Ella è ina decisiun professiunala individuala da las personas d'instrucziun. Il Plan d'instrucziun 21 mantegna er la libertad metodica. Aspects central da la chapientscha dal process d'emperdar e d'instruir en:

Pensums d'auto qualitat cuntengnan problems provocants, dentant betg cuntengs betg cuntengs che surdumondan ils uffants. Buns pensums activeschan il trattar e l'agir. Els sa drizzan ad uffants pli flaivels e pli fermes e favuriseschan vias d'emperdar individualas. Els sveglian mirveglias e motivaziun. Promover las cumpetenzas transversalas (cumpetenzas personalas, socialas e metodicas) è ina ferma ed impurtanta part en l'instrucziun quotidiana. **Metodas d'instruir multifaras** en cumbinaziun cun furmas adattadas che sustegnan l'emperdar pussibileschan a

las personas d'instrucziun da s'adattar als uffants cun lur premissas e basegs differents. Tar tut quai decidan las personas d'instrucziun cun tge metodas che las scholaras ed ils scolars san sviluppar lur cumpetenzas. Las cumpetenzas preschentas en il Plan d'instrucziun 21 na sa laschan savens betg realisar directamain; ins las cuntanscha pir a vista pli lunga. Las finamiras da l'instrucziun da la persona d'instrucziun duain dentant avair ina relaziun directa cun las cumpetenzas dal Plan d'instrucziun 21.

Validaziun

Tar l'instrucziun orientada a las cumpetenzas tutga ina buna cultura da feedback. Ella è in aspect central per la qualitat da l'instrucziun e promova l'emperdar ed il svilup da cumpetenzas.

A medem temp è la validaziun cun notas la basa per la qualificaziun da las scholaras e dals scolars e serva a la seleziun. Correspundentamain sto ella succeder a moda conscienzusa e cun senn da responsabladad.

Las prescripsziuns giuridicas per discurs cun geniturs, validaziuns sco er per il proceder d'admissiun restan las medemas cun l'introducziun dal Plan d'instrucziun 21. Las denominaziuns dals roms dal Plan d'instrucziun 21 vegnan er duvradas per ils formulars d'attestats.

Linguas estras

La Conferenza svizra da las directuras e dals directurs chantunals da l'educaziun publica (CDEP) è sa cunvegna l'onn 2004 che tut ils uffants en Svizra han d'emperdar duas linguas estras - ina segunda lingua naziunala ed englais. Ils chantuns en s'accordads tge lingua estra che duai vegnir emperda l'emprim en tge regiun.

La realisaziun da questa strategia ha gia cumenza avant il Plan d'instrucziun 21. Il nov plan d'instrucziun na porta qua naginas midadas. Ils plans d'instrucziun per las linguas estras s'orienteschan gia a cumpetenzas. Els en vegnids surpigliads ed adattads al nov concept dal Plan d'instrucziun 21.

En il focus: L'orientaziun a las cumpetenzas

Il fundament dal Plan d'instrucziun 21 è l'orientaziun a las cumpetenzas. D'ina cumpetenzza na fa betg mo part la savida, mabain er il «savair far» che furma la basa per pudair appplitgar savida en differents contexts. Ins pudess descriver quest spustament d'accent cun ina sentenzia dal fi-

losof chinas Confuzius (551-479 a.C.): «Jau aud ed emblid, jau ves e regord, jau fatsch e chapesch.»

Per acquistari ina cumpetenzza dovri concretamain trais chaussas: 1. vulair - la prontezza, la tenuta e la voluntad d'acquistar e d'appplitgar enconuschientschas e savida. 2. savair - las enconuschientschas e la chapientscha ch'èn necessarias per schliar ina lezia u in pensum. Da quai fan part er l'analisa e la structuraziun d'infurmaziuns. 3. savair far - l'abilitad e l'inschign d'appplitgar la savida en la pratica per schliar ina lezia u in pensum.

In exempel per in'incumbensa che mussa co che sa laschan acquistari e cultivar concretamain cumpetenzas - pia savida che sa lascha transferir ed appplitgar a moda pratica en il mintgadi - furma il suandant quint: «En in center da sport sin las Filippinas schubregia Florentino ils pli gronds chalzers sin quest mund. In chalzer ha in'autozza da 2,37 m ed ina lunghezza da 5,29 m. Quant grond fiss in gigant circa che sa purtar quels chalzers? Descriv la via a la schliaziun.»

La basa teoretica

Il Plan d'instrucziun 21 s'orientescha a la noziun da cumpetenzas da Franz E. Weinert. Cun descriver las finamiras da l'instrucziun en furma da cumpetenzas cumbinescha el cuntengs culturalis cun abilitads ed inschigns dal rom ed interdisciplinaras che ston vegnir acquistads. El cumbinescha ina cun l'autra enconuschientschas e savida, cumpetenzas dal rom e personalas sco er socialas e metodicas.

L'orientaziun a las cumpetenzas n'è nagina nova furma u metoda d'instruir, mabain in princip d'instrucziun ch'influenzescha tut ils secturs da l'instrucziun.

Envers l'instrucziun enconuschenta orientada a las finamiras d'emperdar resultan tar la promoziun orientada a las cumpetenzas tranter auter ils suandants spustaments d'accent:

Cumpetenzas d'agir: Unitads d'instrucziun na mettan betg mo en il center l'acquisiziun d'enconuschientschas, mabain focusseschan er sin l'applicaziun. La realisaziun da las enconuschientschas e da la savida en novas situaziuns d'agir daventa pli impurtanta. La perseveranza da las scholaras e dals scolars, lur concentraziun e lur abilitad da schliar problems vegnan exercitadas pli ferm.

Prestaziuns: Cumpetenzas daventan visiblas mo en prestaziuns respectivamain en acziuns. Sin lur via a la cumpetenzza sa chattan las singulas scholaras ed ils singuls scolars en differents lieux. Correspundentamain furneschan els differentas prestaziuns, cur ch'els schlian ina lezia u in pensum che vegn dà a tuts a medem temp. Las notas valiteschan las prestaziuns furnidas tenor nivels.

Il plan d'instrucziun online

Il Plan d'instrucziun 21 è vegni translata quasi cumpletamain en rumantsch e talian; excepziuns en ils plans d'instrucziun «Tudestg en scolas rumantschas» e «Terza lingua estra» ch'èn avant maun en tudestg. Tuts trais plans d'instrucziun grischuns pon vegnir consultads online sut www.lehrplan.ch (= il portal d'entrada da tut ils chantuns cumpigliads) resp. il plan d'instrucziun rumantsch directamain sut gr-r.lehrplan.ch.

La preschentaaziun:
Dossier «Plan d'instrucziun 21».

Dapli infurmaziuns:
chatta.ch/?hiid=2876
www.chatta.ch